

GÜNÜMÜZ TÜRK BESTECİLERİNİN PİYANO ESERLERİNDE ÇAĞDAŞ MÜZİK TEKNİKLERİNİN KULLANIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

AN ANALYSIS OF THE USE OF CONTEMPORARY MUSIC TECHNIQUES IN THE PIANO WORKS BY CONTEMPORARY TURKISH COMPOSERS

Özgür ESER*-Pınar BEŞEVLİ**

ÖZ: Yazılı kültürün ortaya çıkmasıyla birlikte toplumlar oluşturdukları müzik kültürünün belleklerden silinmesini önlemek ve nesiller boyu aktarımını sağlayabilmek için kültürlerine bağdaşık çeşitli semboller üreterek ses yazım sistemleri geliştirmişlerdir. Bu geliştirilen sistem ve semboller, müzik yazısı olarak adlandırılan notasyondur. Orta çağda kullanılmaya başlanıp günümüze kadar varlığını devam ettiren konvansiyonel nota sistemi, dönemlere ve zamanın müzikal ifadelerinin ihtiyaçlarına göre şekillenmiş ve özünü yirmi birinci yüzyıla kadar muhafaza etmeyi başarmıştır. Tarihsel süreç içerisinde özellikle yirminci yüzyılda çağdaş müzik akımlarının ortaya çıkmasıyla, müzikte çeşitli yeni teknikler kullanılmaya başlanmış ve müzikal değişimi aktarabilmek için notasyon üzerinde de çeşitli arayışlar, kullanımlar ve metotlar denenerek farklı notasyon biçimleri üretilmiştir. Yeni müzik tekniklerinin piyano için yazılan eserlerde sıklıkla rastlanır olması dolayısıyla bu çalışmada bu çalgı üzerine yazılmış eserlere yoğunlaşmıştır. Bu çalışmada çağdaş müzik tekniklerinin neler olduğu ve konvansiyonel müzik yazısından nasıl ayrıldığı tarihsel bir betimlemeyle ele alınmıştır. Araştırmada günümüz Türk bestecilerinin piyano eserlerinde çağdaş müzik tekniklerini, nasıl kullandıkları bunları notaya aktarım biçimleri ve bu teknikleri tercih etme sebeplerinin neler olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda yazdıkları piyano eserlerinde çağdaş müzik teknikleri kullanan günümüz Türk bestecilerinden altısı ile görüşülerek örnek eserler belirlenmiş ve eserlerinde kullandıkları teknikler ele alınmıştır. Çalışmada nitel bir araştırma yöntemi benimsenmiştir. Literatür taraması ve yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden elde edilen veriler, tarihsel bir dizgeyle ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, bu besteciler piyano eserlerinde konvansiyonel nota yazım tekniklerinin dışında, çağdaş müzikle örtüşen çeşitli notasyon yöntemlerini benimsenmektedirler. İncelenen eserlerde ses salkımları, hazırlanmış piyano ve glissando gibi tekniklerin öne çıktığı görülmektedir. Bu araştırma, çağdaş müzik alanında çalışan bestecilere, icracılara ve bu yönde çalışmalar yapan araştırmacılara önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Müzik, Çağdaş Piyano Teknikleri, Piyano, Türk Bestecileri, Çağdaş Türk Müziği

* Öğretmen-Müzişyen.-Fatih Sınav Koleji/İstanbul-ozgureser177@gmail.com (Orcid: 0009-0000-8076-2993)

** Dr. Öğr. Üyesi-Ondokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümü/ Samsun-pbesevli@gmail.com (Orcid: 0000-0001-5523-6318)

ABSTRACT

With the emergence of written culture, societies have developed sound writing systems by producing various symbols compatible with their culture to prevent the musical culture they created from being erased from memory and to ensure its transmission across generations. This developed system and symbols are the notation called musical writing. The conventional notation system, which started to be used in the Middle Ages and continues to exist today, has been shaped according to the periods and the needs of the musical expressions of the time and has managed to preserve its essence until the twenty-first century. During the historical process, especially with the emergence of contemporary music movements in the twentieth century, various new techniques began to be used in music to convey musical change. Various searches, uses, and methods were tried on notation, and different forms of notation were produced. Since new musical techniques are frequently encountered in works written for the piano, this study focuses on works written for this instrument. In this study, what Contemporary music techniques are and how they differ from conventional music writing are discussed with a historical description. The research aims to reveal how today's Turkish composers use contemporary musical techniques in their piano works, how they transfer them to notes, and why they prefer these techniques. In this regard, six of today's Turkish composers who use the Contemporary music techniques in their piano works were interviewed. Exemplary works were determined, and the techniques they used were discussed. A qualitative research method was adopted in the study. The data obtained through literature review and semi-structured interview form were evaluated using a historical system and descriptive analysis method. According to the findings, these composers adopt various notation methods that overlap with contemporary music, in addition to conventional notation techniques in their piano works. It is seen that techniques such as sound clusters, prepared piano and glissando are prominent in the examined works. It is also an important resource for composers, performers, and researchers in contemporary music.

Keywords: Contemporary Music, New Piano Techniques, Piano, Turkish Composers, Contemporary Turkish Music

Giriş

Müzik, tarih boyunca gelişen teknolojilerin yanında sanatsal ve kültürel eğilimlerin oluşturduğu yönelimlerle doğru orantılı olarak değişim göstermiş ve çeşitlenmiştir. Yazılı kültürün ortaya çıkmasıyla birlikte toplumlar oluşturdukları müzik kültürünün belleklerden silinmesini önlemek ve nesiller boyu aktarımını sağlayabilmek için kültürlerine bağdaşık çeşitli semboller üreterek ses yazım sistemleri geliştirmişlerdir. Bu geliştirilen sistem ve semboller, müzik yazısı olarak adlandırılan notasyondur. Orta Çağ'dan itibaren günümüze kadar kullanılan nota sistemi, zaman içinde müziğin ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmiştir. Günümüze değin müzik sanatının çeşitli dönemlerinde, müzikal bakış açıları farklılıklar göstermesine rağmen, konvansiyonel notasyon, varlığını devam ettirmiş ve dönemin ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir. Süreç içerisinde müzikal anlayışı aktarabilmek için notasyon üzerinde çeşitli metotlar denenmiştir Bununla birlikte on dokuzuncu yüzyılın sonları ve yirminci yüzyılın başlarında ise bestecilerin piyanoda birçok farklı renk ve efekt üretmek için özellikle piyanoda tını arayışını başlatan çeşitli yöntemler geliştirdikleri bilinmektedir (Ishii, 2005: 11). Yirminci yüzyıla gelindiğinde, müzikte estetik anlayışı ve estetiğe bakış açısının değişime uğraması ve bundan dolayı bestecilerin de yeni ses renkleri bulma eğilimine gitmeleri sayesinde

artık ses rengi olgusunun da, armoni, ritim ve melodi gibi müziğin ana öğeleri arasında kabul gördüğü anlaşılmaktadır (Alaner, 2000: 30).

Görülen odur ki besteciler yirminci yüzyılda önceki dönemlerden farklı olarak o zamana kadar gelen tüm birikimlerden de yararlanarak, çalma tekniklerini geliştiren bir tutumla daha çok deneysel ve genişletilmiş teknikler içeren müziğe (experimental music) eğilim göstermişlerdir. Deneysel ve genişletilmiş müzik, konvansiyonel müzik formlarından ayrılarak, müziğin var olan frekans, tını, ifade ve düşünsel sınırlarını genişleterek müzikal keşifler yapmak için yenilikçi teknikler ve deneysel yaklaşımlar kullanılan bir dizi müziğe koşut deneyimi ifade etmektedir. Çağdaş müzik uygulamaları, genellikle sınırları zorlama, alışılmadık sesler ve yapılar kullanma, dolayısıyla müziğin sınırlarını aşma amacı taşımaktadır. Yapılan literatür taramasında, Piyanonun bu yeni tekniklerin en sıklıkla uygulandığı enstrümanların başında yer almakta olduğu anlaşılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada klavye üzerinde kullanılan, dolayısıyla piyano için geliştirilmiş çeşitli yeni teknikler ele alınmaktadır.

Türkiye'de Çağdaş müzik, tarihsel bir süreç içerisinde konvansiyonel müziğin mirasıyla entegre olmuş ve uluslararası müzik sahnesinde kendine özgü bir yer edinmiştir. Günümüz çağdaş müzik Türk bestecilerinin özellikle konvansiyon dışı teknikleri ele aldıkları görülmektedir. Bu tekniklerin kullanımına bakıldığında, uluslararası müzikte de örnekleri olduğu üzere piyano eserlerinde daha sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu çalışmada Çağdaş Türk Müziği bestecilerinin piyano için yazdıkları eserlerde kullandıkları çağdaş müzik tekniklerinin neler olduğu tespit edilerek, bestecilerin bu teknikleri neden ve nasıl kullandıklarının ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda alanında uzman akademisyenlerin görüşleri alınarak piyano için yazdıkları eserlerde Çağdaş Müzik teknikleri kullanan günümüz Çağdaş Türk Müziği Bestecilerinden Aslı Kobaner, Mehmet Ali Uzunselvi, Orhan Veli Özbayrak, Onur Dülger, Mustafa Eren Arın, Hakan Ali Toker ile iletişime geçilmiş ve gönüllü destek alınmıştır. Bu altı bestecinin Çağdaş Müzik teknikleri kullanarak piyano için yazmış oldukları eserlerden örnekler belirlenerek, eserlerinde kullandıkları teknikler incelenmiştir. Çalışmada nitel bir araştırma yöntemi benimsenmiş olup, literatür taraması ve yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden bestecilerden elde edilen veriler doğrultusunda edinilen bilgiler derlenerek, tarihsel bir dizgeyle ve betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu çalışmada, Çağdaş Müzik tekniklerinin neler olduğu ve konvansiyonel müzik yazısından nasıl ayrıldığı, tarihsel bir betimlemeyle ele alınmıştır. Tarihsel süreç içerisinde konvansiyonel müzik ile çağdaş müzik arasındaki farkların oluşumunun genel bir çerçeve içinde aktarıldığı bu çalışmada yirminci yüzyılda yaşanan teknolojik, sosyolojik ve politik gelişmeler doğrultusunda ortaya çıkan yeni müzik anlayışının, çağdaş müzik alanında yazılan eserlerde piyano çalım tekniklerine yansımaları açıklanmaktadır. Ayrıca günümüz Türk bestecilerinin piyano eserlerinde çağdaş müzik tekniklerini nasıl

kullandıklarını, notaya aktarım biçimlerini ve bu teknikleri tercih etme sebeplerini ortaya koyma gayesi taşımakta olan bu araştırma, konuyu ele alış açısından alan yazınına katkı sağlamayı ve bu müzik türüne ilgi duyan besteci ve icracılara ışık tutmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, alanda bu konuyla ilgili kaynaklar çok sınırlı olması nedeniyle de Türkiye'deki Çağdaş müziğin evrimini anlamak ve gelecekteki gelişmelere yol göstermek adına önemli bir kaynak niteliği taşıması bakımından büyük önem arz etmektedir.

1.Konvansiyonel Müzik

Konvansiyonel müzik genellikle Klasik Batı Müziği geleneğinin kullanım biçimlerini ifade etmektedir. Bu geleneğin temelleri Orta Çağ'da atılmış ve Rönesans dönemiyle birlikte gelişmiştir. Konvansiyonel müzik, belirli bir formata, yapısal düzene ve nota yazım kurallarına bağlı kalır. Bu anlamda bu çalışmada da konvansiyonel terimi alışılmış ve genel kabul görmüş anlamları çerçevesinde ele alınmıştır. Bu müzik geleneği, Barok, Klasik ve Romantik Dönemleri içermekte ancak günümüzde de süregelmektedir. Konvansiyonel müzik, belirli bir disiplin ve estetik anlayışının esas alındığı bir geleneği yansıtırken, Çağdaş Müzik ise geleneksel kurallara daha az bağlı kalarak daha esnek bir yapıya sahiptir ve farklı ifade biçimlerine açıktır.

2. 20. Yüzyılda Modernizm ve Çağdaş Müzik

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başındaki sanat anlayışında meydana gelen değişimler, modernizm kavramının öne çıkmasına neden olmuştur. Modernizm, özellikle 20. yüzyılda belirgin hale gelen ve sanatta geleneksel kalıpları sorgulayan bir düşünce akımıdır. Bu akım, konvansiyonel sanat geleneğini yıkmaya yönelik bir eğilimi de ifade etmektedir. Konvansiyonel sanat anlayışına bakıldığında, Romantik Dönem' de tonal sistemin hala belirli kurallara ve form standartlarına bağlı olduğu gözlemlenmektedir. Ancak modernizm, bu geleneksel yapıları sorgulamış ve mevcut normlara meydan okumuştur. Sanatçılar, daha özgün ve deneysel ifade biçimleri arayarak, yeni ve çoğunlukla radikal sanat anlayışları geliştirmişlerdir. Bu dönemde, sanat eserlerindeki temsil biçimleri, yapısal bütünlük ve estetik değerlerde önemli değişimler yaşanmıştır. Dolayısıyla, modernizm çağı, sanatta eski normlardan kopuşun ve yeni ifade biçimlerinin doğuşunun bir yansıması olarak kabul edilir (Durmak, 2021: 6).

Yirminci yüzyıl müziğinin önceki dönemlerden belirgin bir şekilde ayrılan özelliği, deneycilik ve çeşitlilikteki artıştır. Konvansiyonel müziğin evrildiği temel yapılar arasında yer alan tonal sistem ve buna dayalı normlar, bu dönemde ciddi bir sorgulamaya maruz kalmıştır. Yüzyıllar boyunca Batı müziğinin kılavuzlarından biri olan tonalite, 1900'lere kadar kesin bir belirleyici olarak kabul edilmiştir. Ancak 1600 ile 1900 yılları arasında müzikal form, tür, tarz ve üsluplardaki radikal değişimlere rağmen, tonalite kavramı nispeten değişmeden kalmıştır. Romantik Dönem'in sonlarında, müzikal ifadeyi genişletmek amacıyla uzak tonlara olan ilgi artmış, modülasyonlar ve kromatik öğeler sıkça kullanılmıştır. Bununla birlikte, majör ve minör dizilerin, Barok Dönem'deki gibi, egemenliği sürmüştür

(Yiğit, 2020: 20). Zamanla, müzikteki zıtlıkların sesler arasındaki etkileşimi, özellikle Romantik Dönem’de, müziğin yapısına derinlik katmıştır. Günümüzde, modernist besteciler melodi, armoni, ritim gibi müzik unsurlarını bir kenara bırakırken, tını rengi eserlerini şekillendiren önemli bir unsur haline gelmiştir (Brindle, 1975: 153). Ayrıca Çağdaş müzik bestecileri için sadece tonal yapıdan ayrılmak yeterli olmamıştır. Bu değişimler, daha yenilikçi ve cesur düşüncelere yol açmıştır. Müzikteki evrim süreci, alışılmadık tekniklerin ve gelenek dışı unsurların kullanımını teşvik etmiş ve yeni fikirlerin teknolojik olanaklarla birleştirilmesine ortam oluşturmuştur. Bu süreçte, birçok besteci, eserlerinde yeni tınlar elde etmek için yenilikçi enstrümantasyon ve orkestrasyon tekniklerine başvurmuş, hatta geleneksel enstrümanlara yeni çalma teknikleri geliştirmiş veya geleneksel olmayan enstrümanlara yönelmiştir (Ishii, 2005: 8). Modernist müzik, genellikle tonal geleneklere meydan okuyan, yeni ifade biçimleri ve teknikler arayan bir yaklaşımı temsil eder. Besteciler, konvansiyonel tonal yapıların dışına çıkarak, atonalite, dizisel teknikler, poliritmik ve politonal yapılar ve mikrotonal müzik gibi yenilikçi unsurları müzikal pratiğe dahil etmişlerdir (Durmak, 2021: 5). Müzikte Modernizm, müziği evrimleştiren ve yeni ifade biçimlerini keşfeden bir dönem olarak kabul edilir. Müziği bir sanat formu olarak daha geniş bir anlayışa taşımıştır. Bu dönemin etkileri, günümüzde bile müziğin çeşitliliği ve deneyimini şekillendirmiştir (Özkişi ve Dündar, 2015: 2). İzlenimcilik, Neo Klasizm, Minimalizm ve Post modernizm gibi felsefi akımlar, sanat ve müziği derinlemesine etkilemiştir ve yeni düşünsel perspektiflerin oluşmasında büyük bir öneme sahiptir. Bu akımlar, müziğin yapısını, ifade biçimlerini ve toplumsal rolünü sorgulayan çeşitli felsefi yaklaşımları temsil etmektedir (Doğan, 2013: 2).

Müziğin Modernist Dönemi, tüm bu akımların etkisinde değişmiş ve gelişmiştir. Ayrıca yirminci yüzyılın ortalarından günümüze kadar olan dönem Çağdaş Dönem olarak da adlandırılmaktadır (Çöloğlu, 2005: 5). Çağdaş Dönem, müzik alanında önemli bir evrim ve dönüşüm sürecini ifade etmektedir. Bu dönemde, müziğin yeni tekniklere ve yaklaşımlara açık olması, özellikle klavye enstrümanları üzerinde gerçekleştirilen performans tekniklerinde farklılıklara yol açmıştır. Modernist müzik çatısı altında Caz, Folk, Deneysel, Elektro-akustik, Rock, Pop gibi çeşitli müzik tarzları da geliştirilmiştir. Bu dönemdeki müzik, önceki dönemlerden farklı bir serbestlik ve deneysellikle karakterize olmuştur. Çağdaş Dönem müziği, deneysellik, özgünlük ve çeşitlilik açısından zengin bir müzikal evren sunmaktadır. Bu dönemdeki çeşitli akımlar, besteciler ve icracılar, müziğin kökten değişimine yol açarak müziğin evrimine ve Çağdaş müziğin geniş bir yelpazede ifade edilmesine olanak hazırlamıştır (Yöre, 2011: 12).

3. Çağdaş Dönemde Gelişen Piyano Teknikleri

Çağdaş Dönem müziğini oluşturacak olan eserlerde bestecilerin yenilik arayışları özellikle müziğin tınısında ve bu alanda yaşanan diğer tüm gelişmelerle birlikte müzik tarihinin dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir (Dürük, 2009: 210). Notasyonda yeni yönelimlerin ve

tarzların gün yüzüne çıkması, bestecilerin eserlerinde yeni müzikal yapı, doku ve form arayışları vesilesiyle gerçekleşmiştir. Konvansiyonel notasyonun süre bağlamında katietini reddeden yaklaşımların gelmesi, geometrik gelişen nota sürelerinin ve başkalaşmış ölçü anlayışının kullanılması, çeşitli ses renklerinin ve kaynaklarının, tonal saptanılabilirlik düşüncesinin yerine mikrotonal ses aralıklarının ifade edilmiş şekli ve nüans düşüncesinin değişimi gibi yenilikler, müzikte yeni perspektiflere, anlayışlara, sembollere, kavramlara ve notasyonda farklı yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Müziğin bu yeni anlayışla ele alınış biçimleri, eserin bestelenmesi, yorumlanması, çözümlenmesi, çalınması ve dinlenmesi gibi hususlarda yeniye dair bir heves ve bununla birlikte kimi müzikal unsurlarda çeşitli kolaylıklar yanında güçlükler de getirmiştir. Bu heves çoğu zaman bestecinin icracıya yorum ve emprovizasyonda limitsiz olanaklar sağlaması; icracının da yeni ses renkleri ve notasyonu ortaya çıkarmak ve geleneğe meydan okumak istemesinden ileri gelmektedir. Ancak müziği bu yeni ele alış biçimi yeni notasyon gereğini de getirmektedir. Yeni notasyon elbette yeni bir bilgi birikimi ve deneyim gerektirmektedir. Bu sebepten ötürü icracı ve eser arasındaki bağın süreç içerisinde, tecrübeyle kuvvetleneceği öne sürülmüştür (Duncan, 2010: 142). Çağdaş müzik bugünkü formunu özellikle piyanoda 20. asırda gelişen tekniklere borçludur. Piyano çalgısı özelinde alandaki teknikler incelenmiş olup bu teknikler aşağıda verilen alt gruplar halinde kategorize edilmiştir. Piyano üzerinde kullanılan yeni yöntemler, enstrümanın geleneksel kullanım sınırlarını genişleterek, çeşitli ses efektleri ve yenilikçi ifade biçimleri sağlayan bir dizi özel teknikten oluşmaktadır. Bu teknikler, piyano performansını zenginleştirmek ve müzikal ifadeyi çeşitlendirmek amacıyla geliştirilmiştir.

3.1. Sessizce Basılan Tuşlar (Silently Depressed Keys)

Bir veya birden fazla tuşa sessizce basmak suretiyle, tellerin serbestçe titreşmesini sağlayıp bir tür tel rezonansı ve yankı efekti yaratarak kullanılan yöntemdir. Aslında bir tuşa veya birden fazla tuşa sessizce basılarak, sessiz olan tuşların damperlerini tellerden ayırdığı için diğer teller üzerinde tepki yaratarak titreşmesi olayıdır. Rezonans elde etmek için iki yol izlenebilir. Birincisi, piyanist sustain pedalına basarken, notaları çalar ve sonrasında uzamakta olan ve önceden bastığı sesleri pedal sayesinde tutar ve pedalı değiştirir. İkinci teknikte piyanist sessizce tuşa basar ve el veya orta pedal sayesinde sesleri tutar. Sessizce basılan tuşların tipik gösterimi, tam boyutlu, baklava biçimli notadır (Yang, 2004: 7). Ligeti'nin *Études pour piano: No. 3 "Touches Bloquées"* adlı eseri bu tekniği ele alan örneklerden biridir.

3.2 Sostenuto Pedalı (Sostenuto Pedal)

Sağ ve sol pedalin ortasında olan sostenuto pedalı uzatılması istenen tek bir ses veya birçok ses için kullanılır. Bu sesleri pedala basılı tutulduğu sürece uzatmak mümkündür. Sostenuto pedalı genelde uzun süre tınlaması

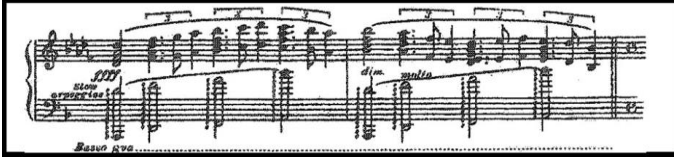
gereken bas sesler için kullanılır. Uzatılması istenen sesler sostenuto pedalı yardımı ile tutulurken diğer sesler kısa ve kesik çalınabilir.

Ayrıca seçilen seslerin armoniklerini tınlatmak için de kullanılmaktadır. Armoni yaratmak için sostenuto pedalı ve sessizce basılan tuşlar teknikleri bir arada kullanılarak piyanodan birçok farklı tını elde edilebilmektedir. Bu tekniğin kullanımında günümüzden Debussy Prelüdlere kadar geriye uzanan örneklerle rastlamak mümkündür.

Sostenuto pedalına orta pedal veya ikinci pedal da denir, Bu teknik çağdaş müzikte yaygın olarak görülür. En sık, sessizce basılan tuşlar, akorlar ve kümelerle kullanılır. İki tekniğin kombinasyonu, telin bir şekilde titreşmesini ve farklı tınlar oluşturmasını sağlar. Devam eden arka plan sesi üzerinde çeşitli artikülasyonlar çalınabilir (Yang, 2004: 8).

3.3 Ses Salkımları (Tone Clusters)

Çağdaş piyano müziğinde en yaygın kullanılan tekniktir. Salkımlar aynı anda çalınan diyatonik, pentatonik veya kromatik ölçeğin birkaç ardışık notasından oluşan bir gruptur. Bir kümedeki notaların sayısı değişir, ancak üç veya daha fazla nota olmalıdır. Bazen bir piyanistin kümeleri avuç içi veya kollarla, bazen de belirli bir araçla çalması gerekir. Henry Cowell ilk ton kümesi parçası olan "Manaunaun'un Gelgitleri (1912)" adlı eserinde kümeler, hareket tanrısı Manaunaun tarafından gönderilen muazzam gelgitleri ifade eder. Cowell, 1928'de bestelediği "Tiger" başlıklı piyano için bestelediği eserinde, uzun, genişletilmiş pasajlarda tekrarlanan devasa çift önkol ve yumruk kümeleriyle piyanoya sert vuruşlar uygulanmaktadır (Yang, 2004: 9).

Şekil 3.3 Cowell, TheTides of Manaunaun (Yang, 2004: 9)

Bazı besteciler ise eserlerindeki özel kümeleri çalmak için spesifik araçlar icat etmiştir.

3.4. Piyano İçi kullanımı (Inside The Piano)

Besteciler, çeşitli tınlar yaratmak amacıyla piyanonun tellerine hâkim olabilmek ve istedikleri tınıyı elde etmek için farklı yöntemler kullanmışlardır. Bu yöntemler arasında telleri çekmek, tellerde glissando yapmak, telleri susturmak, tellere ellerle veya tokmaklar gibi ek malzemelerle vurmak da bulunmaktadır. Sesler sadece farklı yöntemlere göre değil, aynı zamanda farklı malzemelere (eller veya diğer nesnelere) ve tellerin farklı bölümlerine (telin orta aralığı veya pimlere yakın kısım) göre de büyük ölçüde değişmektedir. Piyano içinde çeşitli çalma biçimleri için standardize edilmiş bir notasyon yoktur. Ancak, besteci tarafından sağlanan

açıklama veya talimat ile kolayca anlaşılır nitelik taşımaktadır. Henry Cowell, olağandışı piyano seslerini ve tekniklerini sistematik olarak keşfeden ilk bestecidir. 1923'te doğrudan piyano tellerinde çalmayı denemeye başlamış, aynı yıl, sessizce basılan tuşlar ve piyanonun içindeki orta aralıktaki telleri tıngırdatmak tekniklerini birleştiren "Aeolian Harp'ı" yazmıştır. Cowell's Piece for Piano and Strings (1924) ve The Banshee (1925) eserleri için de, tel çekme tekniği bulunmaktadır. Banshee, Cowell tarafından bestelenen en sıra dışı piyano parçası olarak görülmektedir (Yang, 2004: 10). Yine Cowell'in keşfi olan "perküsyon piyanosunu" ve "tını piyanosu"nu Lucia Dlugoszewski geliştirdi. Sesleri sürdürmek için, küçük yaylar kullandı. Benzer bir yaklaşım, farklı besteciler tarafından da benimsenmiştir (Yang, 2004: 12). C. Curtis-Smith'in, 1972'de yazmış olduğu "Rhapsodies" eserinde Naylon ipinden yapılmış yaylar, performanstan önce tellerin arasına takılır ve performans sırasında belirli bir sırada kullanılır. Piyanist iki elini kullanarak, tellerin üzerindeki yayları çekerek, keman çalar gibi bir teknik ile ses çıkarmaktadır (Durmak, 2021: 24).

3.5. Hazırlanmış Piyano (Prepared Piano)

Hazırlanmış piyanoda tellerin arasına çeşitli nesnelere yerleştirilerek tını ve perde değiştirilir. Piyano içi tekniğinden farklı olarak piyanist, hazırladığı piyano parçasını piyano kurulduktan sonra tamamen geleneksel tarzda klavyede icra eder. Bu fikir Cowell tarafından bulunmuştur ve John Cage tarafından tasarlanmıştır. 1930'ların başında Cage, Cowell ile çalışmış ve piyanonun tellerinin arasına yabancı cisimler yerleştirilerek alışılmadık dışında tınlar üretmeyi başarmıştır. Ardından John Cage 1938'de Seattle, Washington'daki Cornish Sanat Okulu'nda piyano eşlikçisi olarak çalışırken dansçılara, küçük bir mekâna uygun perküsyon topluluğu ile eşlik etmesi gerektiğinden, tek kişilik bir perküsyon topluluğu olarak "hazır piyano" fikrini ortaya çıkarmıştır. 1940 yılında bestelenen Bacchanale, dansçılar için yazılmış ilk hazırlanmış piyano eseridir. Cage, aynı tekniği 1942 ve 1951 yılları arasında yazdığı birçok eserinde kullanarak 1954'e geldiğinde, birçok solo ve bazı dans performansı için hazırlanmış 30'a yakın piyano eseri yazmıştır.

Şekil 3.5. Vidalar kullanılarak hazırlanmış bir piyano (Durmak, 2021: 23).

Piyanonun seksen sekiz tuşunun yarısından fazlası vidalar, cıvatalar, somunlar, kauçuk parçaları ve plastik gibi çeşitli malzemelerle hazırlanır. Perde, tını ve sonorite kökten değiştiği için müzik görsel olarak hayal edilemez. Müzik ayrıca dokuları, ritmik ve metrik şemaları bakımından daha

karmaşık ve değişkendir. Cage'den sonra birçok besteci, hazırlanmış piyano için eserler bestelemiştir (Yang, 2004: 15).

3.6. Eklenen Sesler (Additional Tones)

Bir piyano eserinde başka sesler kullanma tekniği, en yeni gelişmelerden biri olan Eklenen seslerdir. Bu teknik, icra sırasında konuşmak, şarkı söylemek, piyanonun tahtasına vurmak, el çırpma ve tokat atmak gibi (beden perküsyonu) kullanımlar içermektedir. Piyano içi tekniğinde kullanıldığı gibi, besteci söylenen kelimelere ve vuruş yerlerinin konumuna göre özel talimatlar verir. Vücut perküsyonunun ürettiği ve piyanonun ahşap kısımlarına vurularak çıkarılan sesler, perküsyon ve net bir tını ile sonuçlanan belirsiz seslerdir. Amortisörler kaldırıldığında da piyanonun çerçevesine vurmak telleri harekete geçirmektedir. George Crumb'un bestelerinden Makrokosmos, insan seslerini diğer piyano icra teknikleriyle birleştirmenin bir örneğidir. İcraçıların sadece piyanonun içinde ve dışında çalmasını değil, aynı zamanda çeşitli şekillerde ışık çalmasını, şarkı söylemesini, bağırmasını ve fısıldamasını gerektirmektedir (Yang, 2004: 16).

3.7. Genişletilmiş Akorlar (Extended Chords)

Genişletilmiş akorlar, müzik teorisinde, geleneksel üçlü veya dörtlü akorlardan daha geniş bir yelpazede ses içeren akorlardır. Bu tür akorlar, genellikle yedili, dokuzlu, on birli ve on üçlü dereceleri barındıran tınıları içerir ve bu şekilde temel akor yapısının ötesindeki seslerle zenginleştirilmiş ton yaklaşımları sunmaktadır. Bu akor türü, özellikle caz ve çağdaş müzikte sıkça kullanılmaktadır. Sadece tonaliteyi genişletmekle kalmaz, aynı zamanda müzikal ifadeyi zenginleştirerek daha karmaşık ve duygusal bir atmosfer oluştururlar. Bu akorlar, konvansiyonel tonalite anlayışını aşan ve modern müzikal ifadeyi araştıran bestecilerin ve müzisyenlerin repertuarlarını zenginleştiren önemli bir öge olmuştur (Durmak, 2021: 21). Bu teknik için Messiaen'in çeşitli eserlerinde, piyano için yazmış olduğu Vingt Regards sur l'enfant-Jésus adlı eserinde de kullandığı akorların yanında, modların limitli transpozisyonu yöntemi ile oluşturduğu akorlar da örnek verilebilir.

3.8. Piyanoda Elektronik Teknoloji (Electronic Technology in Piano)

Elektronik teknoloji, çağdaş piyano eserlerine farklı bir boyut kazandırarak ve konvansiyonel piyano performansını modern teknolojiyle birleştirerek, müzisyene geniş bir yaratıcı potansiyel sunmaktadır. Piyanist, piyanosunu çeşitli sensörlerle donatarak veya bilgisayar yazılımlarıyla entegre ederek çalma deneyimini dönüştürebilir. Sensörler, piyanistin dokunuşunu, pedallama tekniğini veya hatta enstrümanın titreşimini algılayabilir. Bu veriler, bilgisayar tarafından işlenerek çeşitli efektlerle ve dijital ses tablolarıyla zenginleştirilmiş bir ses ortaya çıkarabilir. Gerçek zamanlı ses işleme, piyanonun doğal sesini dijital efektlerle birleştirme imkânı sunmaktadır. Örneğin, piyanonun tonunu filtreleyerek veya modifiye

ederek farklı atmosferler yaratılabilir. Ses efektleri uygulama ise piyanistin çalma tarzına ve tercihlerine bağlı olarak değişmektedir. Bu interaktif elektronik teknoloji, geleneksel piyano performansını çağdaş müziğin ve dijital sesin evreniyle birleştirerek, müzikal sınırları genişletmeyi hedefler. Piyanistler, bu teknolojiyi kullanarak klasik piyano repertuarını modern çağa taşıırken aynı zamanda yenilikçi ve deneysel eserler yaratma özgürlüğüne sahip olurlar (Mcpherson, 2010: 194). George Crumb'ın Macrocosmos Volume I de yer alan *Twelve Fantasy-Pieces after the Zodiac* for amplified piano adlı eseri bu alanda yapılan çalışmalara örneklerden biridir.

3.9. Mikrotonalite (Microtonality)

Mikrotonalite, geleneksel tonal sistemlerin ötesine geçen ve bir oktav içindeki standart aralıklardan daha küçük ses aralıklarını içeren bir müzikal anlayıştır. Bu konsept, piyano üzerinde genellikle kullanılan standart tampereman sisteminden sapmayı ve daha dar frekans aralıklarını tanımayı içerir. Standart frekans aralıklarının ötesindeki daha küçük aralıkları içerir. Piyano üzerinde bu aralıkları elde etmek, konvansiyonel sistemin dışına çıkan bir frekans sentezi gerektirmektedir. Bu, piyanonun ses üretim mekanizmalarında modifikasyon veya ek cihazların kullanımını içermektedir (Yöre, 2011: 8). Bu alanda İlk çalışmaları gerçekleştirmiş Alois Hába'nın çeyrektonlu piyano için sonatları ve süitleri ya da Rus fütüristlerinden Ivan Vishnegradsky'nin *Quatre fragments, for 2 pianos in quarter tones* (2nd version), Op. 5 (1918) gibi eserler bu tekniğe ait ilk örnekler arasında yer almaktadır.

4. Türkiye'de Çağdaş Müzik ve Çağdaş Müzik Tekniklerinin Kullanımı

20. yüzyılda dünyadaki müzik alanındaki gelişmelere paralel olarak Türk bestecilerin piyano eserlerinde kullanılan çağdaş müzik teknikleri önemli bir evrim geçirmiştir. Bu evrim, genellikle serbest atonalite, deneysel müzik, elektronik müzik, post-modernizm gibi çağdaş müzik akımlarının etkisi altında şekillenmiştir. Yirminci yüzyıl başlarında, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşaması, modernizm etkileri ile müzik alanında da pek çok değişikliğe yol açmıştır. Bu süreçte bestecilerin konvansiyonel Türk Müziğini modernleştirme ve Batı müziği unsurlarını entegre etme konusunda ilk adımları atmaya başladığı görülmektedir (Alimdar, 2011: 1). Yengi, Çağdaş Türk Müziği kavramı için, Türk Modernleşmesi'nin sonucu olarak oluşmuş bir tür olduğunu, Geleneksel Türk Müziği'nin kendi nesneliliği içerisinde geçirdiği dönüşümlerden ayrı olarak değerlendirilmesi gereken bir oluşa işaret ettiğini ve aslında modern olarak adlandırılması gerektiğini vurgularken, bu müziğin bünyesinde kaçınılmaz olarak modernliğin değerler bütünü'nün unsurlarını barındırdığının altını çizmiştir (Yengi, 2012: 7). Turan ve Oğul ise, neredeyse yüzyıllık tarihiyle Türkiye'deki çağdaş müziğin güncel kavramlaştırılması konusunda söylemsel olarak farklılıklar

gösteren, müzikal ve kültürel açıdan birden fazla oluşumu bünyesinde barındıran bir yapısı olduğunu vurgulamışlardır (Turan ve Oğul, 2023: 50).

İlk kuşak bestecileri, Türkiye'nin müzikal altyapısını oluşturmuş ve Türk müziğini çağdaştırma çabalarında öncülük etmişlerdir. Bu bestecilerin eserlerinde konvansiyonel nota yazı teknikleri kullanıldığı görülmektedir. 1940'ların sonlarından itibaren, birinci kuşağın öğrencileri, çağdaş müzik sahnesinde ikinci bir kuşağı temsil etmeye başlamışlardır. Ancak, bu ikinci kuşak bestecilerinin bir kısmı müzikal bağlamda önceki kuşaktan farklı olarak çağdaş müziği yenilikçi bir bakış açısıyla kucaklamak ve bu alanda özgün çalışmalar yapma hedefi gütmüşlerdir. Bu besteciler, Avrupa ve Amerika'da ortaya çıkan yeni müzik hareketlerini takip ederek, modernist akımları Türkiye'ye taşımışlardır. İkinci kuşak bestecilerinin İlhan Usmanbaş, Bülent Arel gibi önemli temsilcileri, deneysel müzik elektronik müzik, atonal yaklaşımlar gibi konvansiyon dışı çalışmalarda bulunup, geleneksel kalıplardan uzaklaşıp, sesleri ve yapıları dönüştürerek, müzik deneyimini zenginleştiren yenilikçi yaklaşımlar geliştirmişlerdir. 1960'larda ise üçüncü kuşak bestecilerimiz yer almaktadır. Üçüncü kuşak besteciler, ulusal çok seslilik hareketleri ve besteci toplum ilişkileri gibi tartışmalarla bu dönemin bakış açısını belirlemişlerdir (Beşevli Solmaz, 2014: 164). Bu dönem nota yazım teknikleri açısından da daha konvansiyonel bir tutumu göstermektedir. Dördüncü ve beşinci kuşak temsilcileri ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli müzikal yaklaşımlarını sürdürmektedirler. Ülkemizdeki kompozisyon bölümlerinin artması ile birlikte yeni kuşak Türk bestecilerinin sayılarında da artış gözlenmektedir (Nergiz, 2024: 16). Yeni kuşaklar, eserleri ve besteleme teknikleri açısından ele alındığında geniş bir müzikal çeşitlilik içermektedir. Önceki kuşaklardan farklı olarak, ortak bir müzikal biçimleniş tavrını benimseme eğiliminde değillerdir. Ayrıca, genç kuşak besteciler, daha önce denenmemiş teknikleri ve formatları keşfetmeye devam etmektedirler (Beşevli Solmaz, 2014: 4). Kullanılan teknikler açısından ele alındığında, bu bestecilerin eserlerindeki öğeler arasında mikrotonalite, elektronik müzik kullanımı, deneysel notasyon, grafik notasyon, minimalizm ve post-modern etkiler gibi farklı ve geniş dağılımlı bir yaklaşım bulunmaktadır. Her bir besteci, kendi müziğini ifade etmek için bu teknikleri farklı bir şekilde kullanarak çağdaş müziğe katkıda bulunmuştur. Bu örnekler, Türk bestecilerinin geniş bir yelpazede teknikleri nasıl benimsediğini ve geliştirdiğini göstermesinin yanı sıra Türkiye'de çağdaş müzik ve çağdaş müzik tekniklerinin ele alınışında, ülkenin zengin kültürel mirası ile çağdaş müziğin etkileşimini ve evrimini ortaya koyan önemli bir perspektif sunmaktadır (Şahin ve Duman, 2008: 260).

5. Günümüz Türk Bestecilerinin Piyano Eserlerinde Kullandığı Çağdaş Müzik Tekniklerinin İfade Edilmesi İçin Sembol ve İfadelere Yönelik Bulgular

Bu bölümde çalışmada yer alan Çağdaş Türk bestecilerinin piyano eserlerinde kullandığı çağdaş müzik tekniklerinin sembol ve ifadeleri

notalardan örnek kesitler içinde işaretlenerek gösterilmektedir. Mustafa Eren Arın'ın "Three Movements for Soprano and Piano" ve "Three Movements for Soprano and Intercultural Ensemble" başlıklı eserleri; Orhan Veli Özbayrak'ın "Dialogue for Flute and Piano", "Dördül için Sunu" ve "Mezzo-Soprano and Piano için Yasa" başlıklı eserleri; Hakan Ali Toker'in "Civilization Concerto for 2 Pianos", "1 Pianist and Orchestra" ve "Türk Rapsodisi Makamsal Akortlu 4 Piyano ve Mikrotonal Senfonik Orkestra için" başlıklı eserleri; Aslı Kobaner'in "In the Woods for Mixed Ensemble" ve "Karacaahmet - Üsküdar Bir İki Ney, Gitar ve Piyano için" başlıklı eserleri; Onur Dülger'in "Sound Costellations for the Youth for Solo Piano" ve "A Deconstruction of My Everyday Life for Flute, Cello and Piano" başlıklı eserleri; Mehmet Ali Uzun Selvi'nin ise "Basık Tung for Piano & Live Electronics" başlıklı eserleri incelenmiştir.

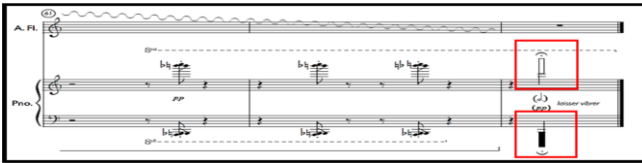
5.1.Clusterlar için Kullanılan Semboller

Şekil 5.1. Three movements for soprano and piano - Mustafa Eren Arın

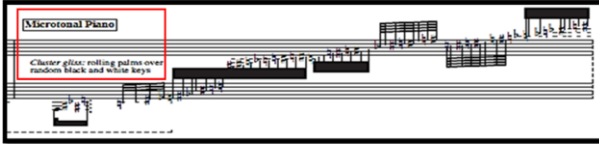
Mustafa Eren Arın ve Aslı Kobaner'in eserlerinde bu tekniği aynı veya birbirine çok benzeyen semboller ile ifade ettiği görülmektedir. Orhan Veli Özbayrak ve Hakan Ali Toker bu teknik için farklı semboller kullanmışlardır. Şekil 5.1 - 5.1.2 - 5.1.3 - 5.1.4'te, eserler üzerinde şekil içinde işaretlenerek gösterilmektedir.

Mustafa Eren Arın'ın "Three Movements for Soprano and Piano" başlıklı eserinde kullanılan Cluster tekniğinde en yüksek ve en düşük perde arasındaki kümeler, elin içi kullanılarak çalınmaktadır.

Şekil5.1.2. Dialogue for Flute and Piano - Orhan Veli Özbayrak

Orhan Veli Özbayrak'ın "Dialogue for Flute and Piano" başlıklı eserinde kullanılan Cluster tekniği grafik notasyonda belirtilen aralıktaki tüm beyaz tuşlara basılmaktadır ve bir diğer grafik notasyonda belirtilen iki ses arasındaki tüm siyah tuşlara basılmaktadır.

Şekil 5.1.3. Civilization Concerto for 2 Pianos, 1 Pianist and Orchestra - Hakan Ali Toker

Hakan Ali Toker'ın "Civilization Concerto for 2 Pianos, 1 Pianist and Orchestra" başlıklı eserinde kullandığı Cluster tekniğinde, ellerin klavye üzerinde oklava gibi ileri geri hareketle bilekten rotasyon yapması amaçlanır. Bu, bir tür kısa menzilli kromatik glissando elde etmeyi sağlar. Bu teknik için, Cowell'dan beri kullanılan cluster işareti ile konvansiyonel glissando işaretinin sentezi bir işaret türetilmiştir.

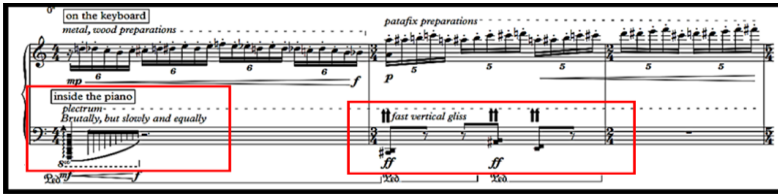

Şekil 5.1.4. In the Woods for Mixed Ensemble - Aslı Kobaner

Aslı Kobaner'ın "In the Woods for Mixed Ensemble" başlıklı eserinde kullandığı Cluster tekniği, yakın frekanstaki notaların sıkışık bir şekilde çalındığı disonant akorlardır. Bu teknikte, 2 ses arasındaki bütün notalara basılmaktadır.

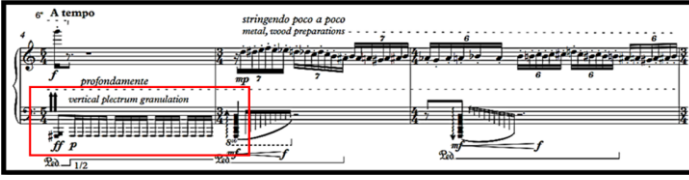
5.2 Piyanonun İçin Kullanılan Semboller

Onur Dülger, Mustafa Eren Arın, Orhan Veli Özbayrak ve Aslı Kobaner eserlerinde "glissando" tekniğini birbirine çok benzeyen semboller ile ifade ettiği görülmektedir. Onur Dülger ve Mustafa Eren Arın'ın farklı teknikler için piyanonun için kullanım sembolleri oluşturmuşlardır. Şekil 5.2 - 5.2.3 - 5.2.4 - 5.2.5 - 5.2.6 - 5.2.7 - 5.2.8'de bu semboller gösterilmektedir.

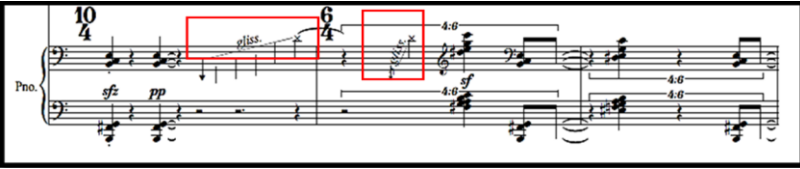
Şekil 5.2. Sound Costellations for the Youth for Solo Piano - Onur Dülger

Onur Dülger'ın "Sound Costellations for the Youth for Solo Piano" başlıklı eserinde kullanılan Plectrum Gliss tekniği, belirtilen telleri içerideki piyanonun üzerinde bir mızrap kullanarak çekme hareketi ile gerçekleştirilir. Fast Vertical Gliss ise içindeki piyanoda bir mızrap kullanılarak mümkün olan en hızlı şekilde, amortisörlerden piyanonun köprüsüne doğru dikey olarak gerçekleştirilen bir glissando tekniğidir. Bu, bir "jet" benzeri bir ses üretmektedir.

Şekil 5.2.1 Sound Costellations for the Youth for Solo Piano - Onur Dülger

Vertical Plectrum Granulation tekniği ise dikey bir glissandonun son derece yavaş bir versiyonudur. Bu teknik, piyanonun içinde bir mızrap kullanılarak gerçekleştirilir, ancak mızrap tellere dikey olarak değil, amortisörlerin yönüne doğru yönlendirilir. Bu yavaş hareket, notalar arasında yumuşak, kademeli bir geçiş sağlayarak özel bir tonalite elde edilmesini sağlamaktadır.

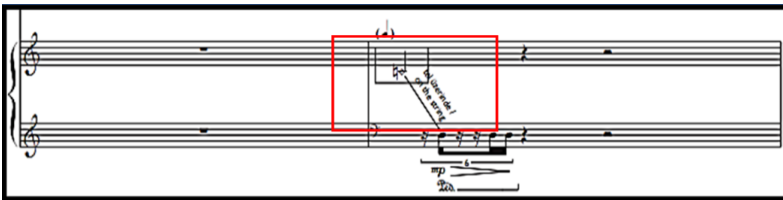
Şekil 5.2.3. Three Movements for Soprano and Intercultural Ensemble - Mustafa Eren Arın

Mustafa Eren Arın'ın "Three Movements for Soprano and Intercultural Ensemble" başlıklı eserinde Piyano içi kullanım tekniğinde, teller üzerinde yumuşak bir mızrap veya sadece tırnaklarla glissando çalmak ifadesi yer almaktadır.

Şekil5.2.4. Three Movements for Soprano and Intercultural Ensemble - Mustafa Eren Arın

Diğer bir teknikte ise "pizz." ve "+" ifadelerinin tercih edildiği görülmektedir. Bu teknikte telleri bir eliyle susturup diğer eliyle çalındığı ifade edilmektedir.

Şekil5.2.5. Dördül için Sunu - Orhan Veli Özbayrak

Orhan Veli Özbayrak'ın "Dördül için Sunu" eserinde Piyano içi Kullanım tekniği, piyanonun içinde pes bölgeden tiz bölgeye doğru bir glissando efekti elde etmeyi vurgulamaktadır.

Şekil 5.2.6. Mezzo-Soprano ve Piyano için Yasa – Orhan Veli Özbayrak

“Mezzo-Soprano ve Piyano için Yasa” başlıklı eserinde ise 4 parmak ucuyla piyanonun içinde pes bölgeden tiz bölgeye doğru bir glissando efekti kullanıldığı görülmektedir.

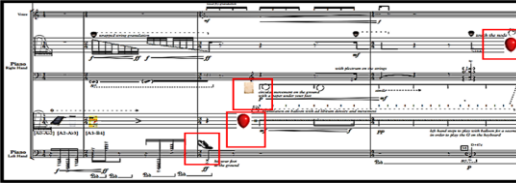

Şekil 5.2.7. In the Woods for Mixed Ensemble – Aslı Kobaner

Aslı Kobaner’in “In the Woods for Mixed Ensemble” başlıklı eserinde kullanmış olduğu bu tekniklerin birinde piyano içinde tellerin gitar penası ile çalınması, diğer bir teknikte ise elin farklı bölümleriyle çalındığını belirtmektedir.

5.3. Eklenen Sesler İçin Kullanılan Semboller ve İfadeler

Bestecilerin çeşitli görsel ifadeleri kullandığı gözlemlenmektedir. Buna ek olarak bazı bestecilerde yazılı ifadelere de rastlanmaktadır. Şekil 5.3.1 - 5.3.2 - 5.3.4’te yer alan semboller ve ifadeler gösterilmektedir.

Şekil 5.3.1. A Deconstruction of My Everyday Life for Flute, Cello and Piano - Onur Dülger

Onur Dülger’in “A Deconstruction of My Everyday Life for Flute, Cello and Piano” başlıklı eserinde bu teknikte balon kullanılmaktadır. Her iki elinizi balonun üzerinde karşı yönlere doğru dairesel hareketlerle gezdirerek, bu hareketleri nispeten yavaş bir şekilde gerçekleştirmek gerekir. Böylece yüzeyde küçük granül sesler oluşmaktadır. Bestecinin kullandığı diğer bir teknikte kâğıt kullanılmaktadır. Ayak altına yerleştirilmiş bir kâğıt üzerinde belirli bir ritimle dairesel hareketler yapılmalıdır. Bir diğer teknikte ise ayakkabının zemine çarpma sesi oluşmaktadır.

Şekil5.3.2. Mezzo-Soprano ve Piyano için Yasa – Orhan Veli Özbayrak

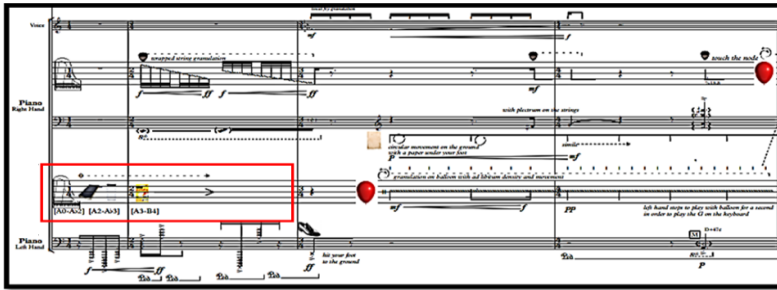
Orhan Veli Özbayrak'ın "Mezzo-Soprano ve Piyano için Yasa" başlıklı eserinde kullanmış olduğu eklenen sesler tekniğinde, piyanoda sol pedalı basılı tutup sert bir şekilde çekerek vurmali çalgi efekti yaratılmaktadır.

Şekil 5.3.4. Karacaahmet – Üsküdar Bir İki Ney, Gitar ve Piyano için – Aslı Kobaner

Aslı Kobaner'in "Karacaahmet – Üsküdar Bir İki Ney, Gitar ve Piyano için" başlıklı eserinde kullanmış olduğu teknik, piyanonun kasaya vurulması ile yaratılan perküsyif bir yaklaşımla ele alınmıştır.

5.4.Hazırlanmış Piyano İçin Kullanılan Semboller ve İfadeler
Çeşitli görsel ifadelerin kullandığı belirlenmiştir. Şekil 5.4'te yer alan semboller gösterilmektedir.

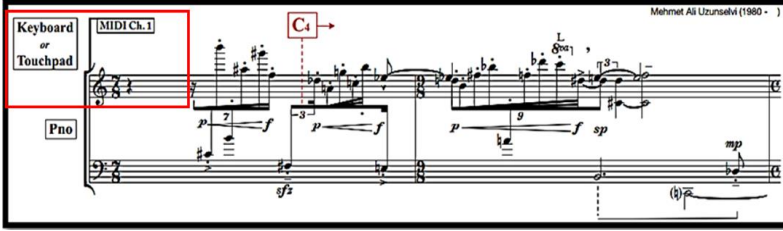

Şekil5.4 A Deconstruction of My Everyday Life for Flute, Cello and Piano - Onur Dülger

Onur Dülger'in "A Deconstruction of My Everyday Life for Flute, Cello and Piano" başlıklı eserinde hazırlanmış piyano için kullandığı bu teknikte, eğer aktivite teller üzerindeyse, üst notalar aktivitenin teller üzerinde nerede çalındığını gösterir ve alt notalar hangi tel üzerinde çalındığını belirtir. Eğer aktivite klavye üzerindeyse, alt notalar aktivitenin hangi tel üzerinde çalındığını gösterir ve üst notalar hazırlığı belirtir. A0-Ab2 arasındaki teller kitaplarla susturulurken, A2-Ab3 arasındakiiler cam şişe ile ve A3-B4 arasındakiiler patafix ile susturulmaktadır.

5.5 Piyanoda Elektronik Teknoloji İçin Kullanılan Semboller ve İfadeler

Bu teknik için kullanılan semboller ve ifadeler Şekil 5.5'te gösterilmektedir.

Şekil 5.5. Basık Tung for Piano & Live Electronics – Mehmet Ali Uzunselvi

Mehmet Ali Uzunselvi'nin "Basık Tung for Piano & Live Electronics" başlıklı eserinde kullanmış olduğu bu teknikte, bilgisayar ortamında üretilmiş sesler kullanılmıştır. Canlı elektronik ortamda mikrotonal ve hazırlanmış piyanolar, kontrabas, çello ve çeşitli software synthesizerların yanısıra; metal lamba, plaka ve hortum gibi çeşitli nesnelere oluşan oldukça geniş bir ses kütüphanesini içermektedir. Piyanodaki çok katmanlı puantistik dokuların oluşturduğu yapılar ile bilgisayar ortamında üretilmiş bu ses kaynakları, akış içerisinde karmaşık ancak bağlı bir devinim meydana getirerek yapıtın çok karakterli yapısını organik ve bütüncül bir söyleme dönüştürmektedir.

5.6. Piyanoda Mikrotonalite İçin Kullanılan Semboller ve İfadeler

Hakan Ali Toker'in "Türk Rapsodisi Makamsal Akortlu 4 Piyan ve Mikrotonal Senfonik Orkestra için" başlıklı eserinde 4 farklı piyanonun akort düzenleri yazmaktadır. Şekil 5.6'da ve Tablo 1'de eserde yer alan semboller gösterilmektedir.

Besteci	Piyanoların Akortları
Hakan Ali Toker	Hüzzam Piyan Do, Re, Fa, Sol, Sol#, La, La# normal (A4=440Hz eşit tempereman) Do# -9 cent (C#4=275Hz) Re# /Mib +70 cent (Eb4=324Hz) Mi -11 cent (E4=327Hz) Fa# -9 cent (F#4=368Hz) Si -11 cent (B4=491Hz)
	Hüseyni Piyan Do, Re, Mi, Fa, Sol, Sol#, La, La# normal (A4=440Hz eşit tempereman) Do# /Reb +50 cent (Db4=285Hz) Re# /Mib +37 cent (Eb4=318Hz) Fa# /Solb -35 cent (F#4=363Hz) Si -35 cent (B4=484Hz) Sol üzeri (1 ses) Hicaz
	Hicaz Piyan Do, Do#, Re, Re#, Fa, Fa#, Sol, La, La# normal (A4=440Hz eşit tempereman) Mi -25 cent (E4=324Hz) Sol# /Lab +22 cent (Ab4=420Hz) Si -11 cent (B4=491Hz)
	Tampere Piyan Tüm sesler standart tampere akort (A4=440Hz eşit tempereman)

Tablo 1.

Şekil 5.6. Türk Rapsodisi Makamsal Akortlu 4 Piyano ve Mikrotonal Senfonik Orkestra için – Hakan Ali Toker

Hakan Ali Toker'in "Türk Rapsodisi Makamsal Akortlu 4 Piyano ve Mikrotonal Senfonik Orkestra için" eserinde kullandığı bu teknik mikrotonalite alanında olmuştur. Bu eserde 4 Farklı Piyano kullanılmıştır. Bu piyanoların akortları; Hüzzam, Hüseyini ve Hicaz makamlarına göre akort edilmiştir. Diğer bir piyano ise Tampare sistemindedir. Geleneksel Türk müziğinin koma işaretlerini kullanılmaktadır. Piyanoda belirli seslerin akordunun bir akordör tarafından önceden hazırlanması gerekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çağdaş müzik, yirminci yüzyılın başından günümüze kadar uzanan geniş bir zaman dilimini içeren dönemi ifade etmektedir. Bu süreç içerisinde yenilenen teknoloji ve yeni dünya düzeni, müzik türlerinin farklılaşmasına ve girift yapılar oluşturmaya olanak sağlamıştır. Dolayısıyla konvansiyon içi ve dışı pek çok müzikal yaklaşımı ve akımı içinde barındırması açısından çağdaş müzik, teknik ve stil çeşitliliği ile geniş bir yelpazede ele alınabildiği gibi müzikal unsurların kullanımı açısından da çok katmanlı yapılar içeren özellikler barındırmaktadır. Bu dönem özellikle enstrüman kullanımında farklı ses üretme yöntemlerini keşfetme amacı taşıyan bir müzik anlayışını da temsil etmektedir. Çağdaş müzik, bu farklı arayışlar sonucunda dinleyicilere alışılmadık dışında bir deneyim sunarken aynı zamanda sanatçılara da müziğin sınırlarını zorlama ve özgün ifadelerle deneysel bir yol izleme fırsatı tanımaktadır. Bu bağlamda, çağdaş müzik, konvansiyonel müzik anlayışlarından uzaklaşarak müzikal keşiflere olanak sağlayan bir yol olmuştur.

Bu araştırma, Türk bestecilerinin piyano eserlerinde Çağdaş müzik tekniklerini nasıl ve ne amaçla kullandıklarını açıklama amacını taşımaktadır. Bu bağlamda, yazdıkları piyano eserlerinde Çağdaş Müzik yazısı kullanan Günümüz Çağdaş Türk Müziği bestecilerinden Aslı Kobaner, Mehmet Ali Uzunselvi, Orhan Veli Özbayrak, Onur Dülger, Mustafa Eren Arın, Hakan Ali Toker ile görüşülerek örnek eserler belirlenmiş ve eserlerinde kullandıkları teknikler ele alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, bu besteciler piyano eserlerinde konvansiyonel nota yazım tekniklerinin dışında, çağdaş müzikle örtüşen çeşitli notasyon yöntemlerini benimsemektedir. Bu örnekler arasında ses salkımları, hazırlanmış piyano ve glissando gibi teknikler öne çıkmaktadır. Besteciler, eserlerinde kullandıkları bu teknikleri, müziğin sınırlarını genişletme, özgün bir ses estetiği oluşturma ve Çağdaş müziğin evrensel diline katkı sağlama amacıyla tercih etmekte olduklarını belirtmişlerdir. Besteciler, kompozisyonlarının ifadesini kendi ses ve tını evrenleri içinde en doğru biçimde aktarabilmek için uygun müzikal yazı biçimlerine yönelmektedir. Elde edilen bulgulara dayanarak, katılımcı bestecilerin eserlerinde Çağdaş müzik alanında çalışmaları bulunmasından kaynaklı geleneksel müzikten farklı bir ifade biçimi ve tını arayışı içinde olmaları sonucu, bu durumun genellikle konvansiyonel tekniklerin sınırlarını aşma gerekliliğini ortaya çıkarması dolayısıyla yeni müzik evrenine uygun çağdaş teknikleri kullanmaya yönelmekte oldukları tespit edilmiştir. Bu açıdan katılımcı bestecilerin kullandıkları çağdaş nota yazım teknikleri içerisinde de yer alan grafik notasyon konusunda besteciler, müziği sadece müziksel frekanslarla sınırlı olmayan unsurları içerecek şekilde tasarlamak amacıyla grafik notasyon tekniklerini benimsemekte olduklarını belirtmişlerdir. Bu yaklaşım, müziği konvansiyonel notasyon teknikleri ile ifade etmek yerine, görsel semboller ve grafikler ile elde edilen unsurlarla zenginleştirmeyi amaçlamaktadır.

Türk bestecileri eserlerinde çeşitli çağdaş müzik teknikleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada yer alan katılımcı bestecilerin piyano eserlerinde öne çıkan teknikler, saklım akorlar, piyano içi kullanım, eklenen sesler tekniği, hazırlanmış piyano tekniği, elektronik teknoloji kullanımı, mikrotonalite teknikleridir. Edinilen bulgular sonucu piyano için yazmış oldukları eserlerde salkım akorlar tekniği, Eren Arın, Orhan Veli Özbayrak, Hakan Ali Toker ve Aslı Kobaner, piyano icrasında öne çıkan bir diğer teknik olan piyano içi kullanımının; Onur Dülger, Mustafa Eren Arın, Orhan Veli Özbayrak, Aslı Kobaner ve eklenen sesler tekniğinin ise Onur Dülger, Orhan Veli Özbayrak ve Aslı Kobaner tarafından kullanılmış oldukları belirlenmiştir. Böylece salkım akorlar tekniği, piyano içi kullanım, eklenen sesler tekniklerinin kullanımının daha sık tercih edilen teknikler olduğu düşünülmektedir. Ancak bestecilerin ilgi alanlarına göre farklı teknikler kullandıkları da gözlenmiştir. Katılımcı bestecilerden Onur Dülger'in hazırlanmış piyano tekniği; Mehmet Ali Uzunselvi'nin piyano icrasında elektronik teknoloji kullanımı ve Hakan Ali Toker'in ise mikrotonalite tekniği gibi farklı teknikleri de ele almış oldukları belirlenmiştir. Besteciler benzer ve ayrışan Çağdaş Müzik teknikleri kullanımını aktarırken çeşitli grafik notasyon, sembol ve ifadelere de yer vermektedirler. Bu kullanımlar benzer özellikler taşısa da kullanım ve yazım bakımından ayrışan sembol ve ifadelere de rastlanılmaktadır. Bu durumun müzikal yazım ve ifade dilini zenginleştiren bir unsur olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, Türk bestecileri, çağdaş müzikle ilgili olarak evrilen bir müzikal anlayışa sahiptir.

Kullanılan teknikler, müziği daha geniş bir perspektiften anlama ve ifade etme çabalarını yansıtmaktadır.

Araştırma, Çağdaş müzik tekniklerinin benimsenme sebeplerinin ortaya koyulması ve günümüz Türk bestecilerinin ne gibi yeni yazım teknikleri kullandığının tespit edilerek aktarımını sağlaması özelliklerini barındırmasından dolayı önem arz etmektedir. Ayrıca bu alanda üreten Türk bestecilerin yapıtlarının özelliklerinin anlaşılması ve Çağdaş müzik sahnesindeki rollerinin kavranması açısından daha detaylı analizlere öncü niteliği taşıyan bu çalışmayla elde edilen bulgular, Türk bestecilerinin Çağdaş müzik eserlerindeki yeni nota yazım tekniklerini kullanımı ve tını arayışları konularındaki yaklaşımlarını detaylı bir biçimde ortaya koyması nedeniyle Çağdaş müzik alanında çalışmayı amaçlayan bestecilere, bu yapıtları seslendirmek isteyen icracılara ve bu yönde çalışmalar yapan araştırmacılara önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Bu nevi çalışmaların yapılması ile farklı bestecilerin eserleri analiz edilerek, farklı uygulama teknikleri ortaya koyularak literatürün zenginleşmesinin sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alaner, A.B. (2000). *Tarihsel süreçte müzik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Yayınları.
- Alimdar, S. (2011). *XIX. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde Batı müziğinin benimsenmesi ve toplumsal sonuçları*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Beşevli Solmaz, P. (2014). *İkinci dünya savaşı sonrası Türkiye'de çağdaş müzik politikaları (1945-1990)*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Brindle, R. S. (1975). *The new Music: The avant-garde since 1945*. London, New York: Oxford University Press.
- Çöloğlu, M. E. (2005). *Çağdaş Türk bestecilerinin 20. yy. müziğinin modernist anlayışlarıyla etkileşimi (orkestra için müzik)*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Doğan, Ö. (2013). *Türk beşleri'nin solo piyano eserlerinde izlenimcilik etkisi*. Erciyes: Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tez.
- Duncan, S.P. (2010). Re-complexifying the function(s) of notation in the music of Brian Ferney houghandthe “newcomplexity”. *Perspectives of New Music*, 48(1), 136-172.
- Dürük, E. (2009). Modern müzik bestecilerinin yenilik arayışlarında geleneğin ve dinleyici etkeninin yeri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 207-216.
- Durmak, S. (2021). *Modern müzikte genişletilmiş piyano teknikleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Ishii, R. (2005). *The development of extended piano techniques in twentieth-century American music*. USA: The Florida State University College Of Music, Doctoral Thesis.
- McPherson, A. (2010). The magnetic resonator piano: Electronic augmentation of an acoustic grand piano. *Journal of New Music Research*, 39(3), 189-202.
- Nergiz, E. (2024). Çağdaş Türk müziği konusunda Türkiye’de yapılan çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesi. *Art and Interpretation*, 43(1),14-25.
- Önal, E. (2005). *Henry Cowell’in piyanodan farklı tını elde etme teknikleri*. Ankara: Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Özkişi, Z.- Dündar, E. (2015) Farklı modernist eğilimler: empresyonist ve ekspresyonist yaklaşımlar çerçevesinde müzik ve modernizm. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 1-12.
- Şahin, M. - Duman, R. (2008). Cumhuriyetin yapılanma sürecinde müzik eğitimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 7(16), 259-272.
- Tuncer, K. A. (2021). 20. yüzyıl müziği yeni notasyon uygulamaları üzerine bir inceleme. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(36), 142-153.
- Turan, D.- Oğul, B. (2023). The yeni müzik scene in Türkiye: How did the ‘new music’ discourse change local contemporary music practice?. *Musicologist*, 7(1), 49-77.
- Yang, C. S. (2004). *Exploring new techniques in contemporary piano music: A guide for the intermediate-grade student*. USA: University of Washington, Phd of Musical Arts.
- Yengi, R. M. (2012). *Türkiye’de “çağdaş”, “modern” kavramları ekseninde bestecilik*, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yiğit, E.E. (2020). *Extended piyano teknikleri’nin incelenmesi ve piyano eğitiminde kullanımına ilişkin besteci görüşleri*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yöre, S. (2011). Çağdaş müzik bestecilik ana akımları, teknikleri ve başlıca besteciler. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 1-20.
- Zhu, Y. (2017). Study on the evolution of piano playing techniques. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 185, 236-239, 6th International Conference on Social Science, Education and Humanities Research.

Extended Abstract

Throughout history, various methods and symbols have been used to convey music as concrete culture. However, with the emergence of contemporary music movements in the twentieth century, various new music techniques began to be used. To convey musical change, new forms of notation have been produced by trying various searches, uses and methods of notation. Since new musical techniques are frequently encountered in works written for the piano, this study focuses especially on works written for this instrument. Contemporary music practices aim to push the boundaries and use unusual sounds and structures, thus exceeding the boundaries of music. In the literature review, it was understood that the piano is one of the instruments on which these new techniques are most frequently applied. Various new techniques applied to the keyboard are included in the study.

Contemporary music in Turkey has been integrated with the legacy of conventional music in the historical process that started with Westernization movements and has gained a unique place in the international music scene. It is seen that today's contemporary Turkish music composers especially use unconventional techniques. When we look at these techniques, they are seen more frequently in piano works, as are examples in international music. This study aims to determine the contemporary music techniques used by Contemporary Turkish Music composers in the works they wrote for the piano and to reveal why and how the composers used these techniques.

By taking the opinions of academics who are experts in their fields, contacted Aslı Kobaner, Mehmet Ali Uzunselvi, Orhan Veli Özbayrak, Onur Dülger, Mustafa Eren Arın, Hakan Ali Toker, who are among the Contemporary Turkish Music Composers who use Contemporary Music techniques in their works for the piano, and volunteer support was received. Sample works written for the piano by these six composers using Contemporary Music techniques were determined, and the techniques they used in their works were examined. A qualitative research method was adopted in the study, and the information was compiled in line with the data obtained from the composers through literature review and semi-structured interview form and evaluated with a historical and descriptive analysis method. In this context, the formation of differences between conventional and contemporary music throughout the historical process is also conveyed within a general framework. In addition, how today's Turkish composers use contemporary music techniques in their piano works, the way they are transferred to notation, and the reasons why they prefer these techniques, how different composers express the same techniques with different symbols, and the application methods of the techniques are explained in detail by the descriptive analysis method.

According to the findings obtained in the study, participating composers adopt various notation methods that overlap with contemporary music in their piano works, apart from conventional notation techniques. Composers use appropriate musical writing styles to convey the expression of their compositions most accurately within their own sound and timbre universe. It has been determined that this situation often reveals the need to exceed the limits of conventional techniques, so composers tend to use contemporary techniques suitable for the new musical universe.

The prominent techniques in the piano works included in this study are tone clusters, inside the piano, added sounds, prepared piano, extended chords, use of electronic music technology, and microtonality techniques. While composers convey the use of similar and diverging Contemporary Music techniques, they also include various graphic notations, symbols and expressions. Although these uses have similar characteristics, symbols and expressions that differ in terms of usage and spelling are also encountered. This situation is thought to be an element that enriches musical writing and expression language.

Contemporary music encompasses various musical approaches and movements, creating a very broad field in terms of technique and style. The desire of Turkish composers to express their musical creativity through a variety of methods further emphasizes this diversity. The research is important because it reveals the reasons for the adoption of contemporary music techniques and identifies and conveys what new writing techniques today's Turkish composers use. In addition, the findings obtained from this study, which is a pioneer for more detailed analysis in terms of understanding the characteristics of the works of Turkish composers who produce in this field and understanding their roles in the contemporary music scene, are of contemporary importance as they reveal in detail the approaches of Turkish composers to the use of new notation techniques in contemporary musical works and their search for timbre.

It is recommended to carry out such studies, which are a resource for performers and composers who want to perform contemporary musical works, in the stages of recognizing and applying contemporary music techniques, and to enrich the literature by analyzing the works of different composers and revealing different application techniques. In addition, there is a need to increase the number of analyses on the works and performance techniques of composers working in this field in order to understand the characteristics of the works of Turkish composers who produce in this field and to understand their roles in the

contemporary music scene. Therefore, studies in this direction will contribute greatly to the field.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

Etik Kurul Belgesi/Ethics Committee Approval: Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmemektedir. /Article does not require an Ethics Committee Approval.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the authors regarding the research, authorship or publication of this article.

Yazarın Notu/Yazarın Notu: Bu makale, yüksek lisans tezinden üretilmiştir. / This article is based on a master's thesis.

Katkı Oranı Beyanı/Author Contributions:: Her iki yazarın da katkısı eşittir. /Both authors contributed equally.